

ni sistem... Stališče in metode tretje grupe v pogledu borbe za pravico učiteljskega stanu in šole — so znane (podčrtal jaz). To je bilo rečeno precej časa pred glavno skupščino in se čudim, da šele danes sprašuje avtor Pojasnil za oddvojene poglede te grupe z ozirom na taktiko dela, kjer pravi: »Nam ti pogledi niso znani. Delegati te skupine svojega stališča v tem oziru niso nikdar opredelili.« Če so te »diference v pogledu taktike« bile znane Izvršnemu odboru, potem bi upravičeno pričakovali, da bi se naše sekcijno vodstvo vsaj zanimalo za te oddvojene poglede. Morda bi pa potem bilo potrebno vseeno nekoliko razmišljati, pa četudi se ne korrigirati.

Iz gornjih izjav je jasno razvidno, da izvršni odbor tretje grupe ne le priznava, temveč tudi računa z njo in če računa z grupe, potem računa tudi s predstavniki te grupe. Nasprotno temu pa vodstvo naše sekcije, ki zagovarja stališče kandidacijskega odbora, te grupe ne jemlje v poštev in to iz nekih »moralnih obveznosti« ter odklonilnega stališča do vsake separatne grupe, ko stoji na stališču izbiranja kandidatov »po osebnih lastnostih«. Takoj tej trditvi pa sledi priznanje, da je kandidacijski odbor vzel na listo kandidata skupine, ki je momentano (na skupščini) nastala in ki že danes tudi razpada, kakor poročajo.

Kje je ta logika? Do skupine učiteljskega, ki ima svoj začetek že v letu 1907, in ki ima fako svetle primere pedagoških delavcev ter stanovskih borcev, je kandidacijski odbor — in z njim naše vodstvo sekcije — zavzel odklonilno stališče, ni pa zavzel odklonilnega stališča do grupe, ki je zadnji moment dezertirala iz te skupine, kljub temu, da je predstavnik te grupe zavzel že večkrat odklonilno stališče do stanovske linije in sloge.

Zakaj avtor zagovarja stališče kandidacijskega odbora? Iz strahu, da ta novo nastala skupnica ne bi postavila nove liste. Tako pravi on. Morda pa to poglavje malo bolj osvetli sledeča trditev: »Odklonitev kandidata tretje grupe na listi prve grupe je bila izvršena po nalogu, ki je prišel od iste strani, od katere je organiziran »Novi učiteljski pokret« (znana opozicija, ki je sestavila drugo listo; opaz. pis.). Ko ni uspelo razbitje enotnosti učiteljskih vrst z organiziranjem Nov. uč. pokr., se je začel ta posel z napadom na našo grupo« (M. J., Za staleško jedinstvo, Beograd, 1939.) Težka obtožba! Ker je pa pisana za javnost in še podčrtana, ima gotovo svojo dokazilno moč. Potem le ne bodo vzroki za nastop slovenske delegacije tako znani, da ne bi bilo vredno o njih razmišljati. To so tudi »stvarni in konkretni vzroki«, da imam svoje oddvojene poglede od kandidacijskega odbora in sekcijnega vodstva.

2. Drugo vprašanje zadeva hrvatsko učiteljsko. Zgoraj sem že omenil, da ne gre pri tem za to, ali obstoja vzročna povezanost med sestavo tretje liste in korakom hrvatske delegacije. Pač pa je važno, zakaj ni bilo ustreženo hrvatskim težnjam pri sestavi liste. Po avtorjevem mnenju se je hrv. delegacija odločila za svoj korak že pred skupščino. V Repliki sem že omenil, da to nikakor ne more biti v skladu z dejstvom, ker je bila ta delegacija zastopana v kandidacijskem odboru po svojem sekcijnem predsedniku in da je ta stavil tam svoje zahteve. Tudi ne morem razumeti, zakaj je šla ta delegacija sploh na skupščino v B. L. Svoj odcep od skupne organizacije bi opravila na pametnejši način in bi prihranila stroške, ki nikakor niso bili majhni. Zato mi pa več kakor avtorjeva dokazovanja pojasnjuje »Komunike« Glavnega odbora, ki je imel takoj po skupščini svojo sejo, kjer je rečeno: »...da je neki gotov dogodek na sekcijni skupščini v Zagrebu — mimo katerega se ne more iti — kljub najboljši volji že vnaprej odvzel možnost za tako rešitev (podčrtal jaz), t. j. rešitev, da bi se ustreglo željam hrvatske delegacije. Ta dogodek mi ni znan, smatram pa, da je dogodek stvar sekcijne skupščine v Zagrebu in ne bi smel biti odločen pri sestavi liste v B. L.

To je nadaljnji »stvarni in konkretni vzrok«, ki mi narekuje opredeljeno stališče glede dogodka na letošnji glavni skupščini, ki je, kakor pravi avtor, »docela drugačno od vseh ostalih članov slovenske delegacije, ožjega vodstva sekcije, celotnega upravnega in nadzornega odbora, predsedniškega zbora (razen dveh, ki nista imela prilike dati svojega pritrilnega ali odklonilnega stališča) in končno — slovenskega učiteljskega, sodeč po Narodni prosveti, ki ponatiskuje »Pojasnilo in odgovor« sekcije. Ker po avtorjevem mnenju vsi ti »pri zavesti polne odgovornosti, pa tudi pri popolni stvarnosti« nimajo nikakih dvomov v pravilnost opredelitve, zato me postavlja na drugi breg, osamljenega, s tihim nasvetom: nikar več ne iznašaj pred članstvom svojih pomislekov, ker čas hiti in ni časa za razmišljanje.

Smatram, da sem veliko bolj pošteno in častno zadostil svoji članski zavesti in izpolnil svojo organizacijsko dolžnost, ko sem pred članstvom iznesel svoje oddvojene poglede, kakor vsi oni, ki leta in leta niso bili zadovoljni s postopkom slovenske delegacije, pa tega niso iznesli. Zato sem v zvezi z avtorjevim stališčem, ki ne dopušča možnosti drugačnega postopka, v Repliki opozoril na preteklost.

3. Priznam, da je zadnja leta z ozirom na vladajoče stanje in razmere slovenska delegacija s svojim lojalnim in stoječim zdržanjem mnogo doprinesla, da je bila stanovska misel tako sijajno manifestirana napram razbijaškim metodam opozicije. Na letošnji skupščini je pa bila situacija spremenjena in je stala delegacija pred družajnimi nalogami. Ako sem pokazal na skupščino v letu 1930., sem s tem hotel opozoriti na preteklo in polpreteklo dobo, ki je karakteristična za našo delegacijo. Kratak pogled z zgodovino daje dovolj primerov.

Da ne bom jaz sodnik, naj se poslužim glede tega tistega kandidata, za katerega se avtor toliko zavzema. Ta pravi v članku »Malo višje jasnosti« sledeče: »Pri nas vseh prevladuje mišljenje, da so tovariši Slovenci najresnejši in če hočete najkulturnejši del v naši učiteljski zajednici. Ta ocena se dobiva iz njihovega javnega gledišča (deklaracija 1926. l., samoozračevalna akcija, celjska resolucija, s katero so zahtevali federalistično osnovo našega združenja), katere so po svoji formi in po svoji vsebini polna upravičenih pretenzij«. Toda, kljub tem upravičenim pretenzijam, »oni niso nikdar za ta svoja prepričanja stopili v aktivno borbo na naših skupščinah (podčrtal jaz). Tako je na koncu vsega zgleдалo, da tovariši iz Slovenije o naših skupnih stvareh mnogo bolje mislijo, kakor pa delajo.« Nesporno dejstvo je, da slovenska delegacija ni nikdar pripadala opoziciji, kljub temu, da je toliko nezdravih pojavov bilo odstranjenih ravno po zaslugi opozicije; niti tedaj se ni postavila na stran opozicije, ko je minister prosvete hotel imeti organizacijo po svojem kalupu. Vzemimo nadalje samo primer skupščine v Subotici, kjer je bila s pomočjo slovenske delegacije obdržana uprava, ki je bila toliko osovražena pri večini učiteljskega. Predaleč bi me zavedlo, da bi navajal še druge primere. Na osnovi vsega tega upravičeno zaključuje gornji ocenjevalec, da je delegacija skozi vsa vrsta let »sa svojem indiferentnošću i neučestvovanjem (podčrtal jaz)« uvek štiti v lastni duhi. S tem v zvezi mi avtor osporava logično zaporednost misli. Kakor vidi, nisem v tej logiki tako osamljen in sem se namenoma poslužil logike, ki jo ima kandidat, za katerega se avtor toliko zavzema.

Kaj naj bi storila slovenska delegacija, me sprašuje.

4. Najmanj to, kar je pokazalo razpoloženje delegatov pred sestankom slovenske delegacije. Ker mi avtor osporava točnost trditve glede tega sestanka, moram priklicati v spomin tok dogodkov tistim delegatom, ki so

zahtevali sestanek in ki so zahtevali na sestanku, da slovenska delegacija pošlje kandidacijskemu odboru kategorično zahtevo po enotni listi, kar je odpadlo po prihodu predsednika sekcije, ki se je takoj opredelil za prvo listo v taki sestavi, kakršni je danes, kakor sam pravi v zadnjem pojasnilu. Slučaj je hotel, da so ti delegati tudi člani sekcijnega vodstva in mu bo tako lahko ugotoviti točnost svojih trditve. Če bi slovenska delegacija vztrajala pri zahtevi, ki so jo na začetku sestanka stavili gornji delegati, bi se tudi nujno moralo spremeniti stališče kandidacijskega odbora, četudi je ta prinesel svoje definitivno stališče že na skupščino, kakor je sedaj razvidno iz avtorjevih pojasnil.

Ravno tako vztrajam pri trditvi, da na prvem sestanku ni prišlo do sklepa, kakor ga sedaj avtor prikazuje. Če bi bilo res, kar pravi avtor, potem jaz nikakor ne bi mogel staviti na sestanku predloga, da se popoldne sestanemo, na katerem sestanku naj bi se odločili. Tudi ne bi bilo treba še drugega sestanka, če bi nas predsednik že informiral, da stoji kandidacijski odbor od vsega početka na nespremenjenem stališču.

Povsem razumljivo je, da sem na sestanku izrazil le »svoje osebno mnenje«. Res ne vem, zakaj to še posebej poudarja. Morda pa vendar ne zato, da bi se smatral avtor za bolj kompetentnega govoriti v imenu članstva, katerega sem kot predsednik zastopal?

V kolikor na sami skupščini nisem izvajal konsekvenc, v toliko niti pomisljal nisem, da ne bi prevzel tudi sam odgovornosti za zdržanje slovenske delegacije na skupščini in se prav nič ne postavljam v pozicijo »sodnika« in se tudi ne »izločujem«, kakor to želi prikazati avtor in v ta namen kliče na pomoč še celo vrsto forumov in nazadnje še slovensko učiteljsko. Ta odgovornost me pa še ne obvezuje, da ne bi povedal svojega mnenja in svojih pomislekov. Še vedno smatram, da sem storil s tem le svojo organizacijsko obveznost.

Mencej Martin

Ob desetletnici „Našega roda“

Ob zaključku 10. letnika »Našega roda« je napisal hrvaški publicist Tone Peruško v zadnji številki »Hrvatskega učiteljskega doma« članek, ki je vreden, da se prevede, ker jasno kaže, kako gleda objektivni inteligent izven Slovenije na »Naš rod« in delo Mladinske matice.

Ko je bil lani osnovan v Zagrebu list z gangstersko literarno plažo, je najel nekoga Slovenca, da mu list prevede v slovensčino, da bi mogel s slovensko izdajo (list je izhajal v srbsčini, hrvaščini in v slovensčini) prodrati med slovensko mladino. Izdajatelj se je sam podal tudi v Slovenijo, organiziral je razprodajo, vršil propagando itd. Ali po 3. številki lista je moral s slovensko izdajo prenehati. Lista slovenska mladina ni hotela kupovati. V Zagrebu in ostali Hrvaški pa se prodaja list še nadalje več desetisoč izvodih.

Izdajatelj lista je nekoč izjavil: »Če bi vedel, da obstoji v Sloveniji »Naš rod«, ne bi niti poskušal izdajati gangstersko čtivo za slovensko mladino.« Ta »Naš rod«, največji in brez dvoma najboljši mladinski list v vsej državi, slavi sedaj svojo desetletnico z naklado 24.000 izvodov, tako da je vsak sedmi učence ljudske šole v Sloveniji naročnik tega lista.

Prav za prav je ta list star skoro 20 let. Osnovani so ga l. 1920, tedanji učitelji iz Trsta in ostalih slovenskih krajev pod Italijo. »Zveza slovenskih učiteljskih društev« v Trstu ga je izdajala pod svojim okriljem. List je izhajal tedaj v 8000 izvodih, kar je za 400.000 primorskih Slovencev prav lepa naklada. List se je imenoval »Novi rod« in urejali so ga po vrsti znani slovenski učitelji in pisatelji: Janko Samec, Josip Ribičič in Jože Pahor. List je bil l. 1925. ustavljen.

Obnovljen je bil l. 1929. v Ljubljani, a obnovili in vodijo ga skoro isti ljudje, ki so ga vodili v Trstu. Ime »Novi rod« se je spremenilo v »Naš rod«. Vseh deset let urejuje list Josip Ribičič, ki ga je urejal že v Trstu do svojega prihoda semkaj, a izdaja ga Mladinska matica, odsek sekcije JUU v Ljubljani. Kako je mogel ta list doseči tako velik uspeh?

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Naša organizacija in pripravniki

Ni vsakemu začetniku vedno lahko najti živ stik z našo organizacijo. Marsikateri nov tovariš se znajde čisto »nov« v svojem prvem službenem kraju. Tu išče novih plodnih vezi z ljudmi, predvsem s tovariši, in tiplje za njemu odgovarjajočimi delovnimi področji. Vživlja se. Kar raste iz njegovih sposobnosti in delavnosti, podarja drugim. Pri tem pa stremljivi se po rasti svoje osebnosti. Noče biti zadnji, noče mirnega kimanja, ampak delavnosti in upoštevanosti.

Tudi na zborovanju stanovskega društva prihaja. Poslušaj poročila, referate in junake debat in gre. Prišel je z željo, da bo tudi sam doprinesel večji drobec nego tiho notranje sodoživljanje. To in ono je v njem, kar bi rad povedal, vprašal, slišal mnenje drugih in tako duševno sproščen šel z zborovanja. O vsem, tem na zborovanju ni bilo govora. — Dnevni red ni računal z njegovimi potrebami in željami. Po zborovanju se mudi vsem na vlak in domov. Ostanje sam, ne da bi našel plodovitega stika z novimi tovariši. Nekateri sicer izživljajo aktualnosti svoje notranjosti s šepetanjem med predavanjem in ostalimi točkami sporeda, a to ni primerno. In vendar je mlad, voljan dela za stanovsko enotnost

Če bi bil to edini slovenski mladinski list, bi bilo to pač jasno, ali poleg »Našega roda« imajo Slovenci še nekaj dobrih mladinskih listov (»Vrtece«, »Zvonček«, »Razori«).

V Sloveniji je nekaj razlogov za tak uspeh. Prvi obstoji v splošni visoki kulturni stopnji vsega naroda, drugi v organizacijski sposobnosti in močni stanovski zavednosti slovenskega učiteljskega. Veliko zaslug za ta uspeh pa imajo tudi slovenski književniki in slikarji, ki sodelujejo v mladinskih listih, posebno še v »Našem rodu« z enako dobrimi prispevki, kot v najboljših književnih revijah. Poleg tega je v Sloveniji skoro popolnoma prenehala amaterstvo in zastojkarstvo v literaturi. Literarno delo je plačano, pa najsi izidejo prispevki v mladinskem listu, v književni reviji ali v privatni založbi.

Od mladinske književnosti se zahteva, da ima svojo umetniško vrednost in da že kot taka ima svojo vzgojno nalogo.

Ti principi so vodili skupino slovenskih učiteljev, predstavnikov nove smeri v pedagogiki in književnosti, ko so l. 1927. osnovali založbo »Mladinsko matico« kot odsek JUJ sekcije Ljubljana.

Namen »Mladinske matice« je, da izboljša mladinsko slovnost in da osvobodi Slovenijo od poplave tuje in domače literarne mladinske plaže. Že ob ustanovitvi se je izdelal petletni književni načrt, po katerem se delo vrši.

(V nadaljnjem govoru članek o organizaciji naročnikov, naročniki in vrsti knjig, ki izhajajo v rednih publikacijah, ter zaključuje.)

Do zdaj je izdala »Mladinska matica« 44 knjig rednih, 13 knjig izrednih izdaj in 10 letnikov »Našega roda« v skupni nakladi 1.216.900 izvodov. Vse te knjige so šle med slovensko mladino in med narod. Nekatero od njih so prevedene tudi v druge jezike, med temi Selškarjeva »Bratovščina Sinjega galeba« tudi na hrvaški jezik.

Slovensko učiteljsko je na uspehe ob desetletnici svojega vzornega mladinskega lista lahko ponosno.

motni poti, pa kljuje v njej vprašanje: ali bi še šla na zborovanje?

Ko še ni bilo »krize« je bilo to drugače. Oficielnemu zborovanju je sledil neoficielni, mnogokrat boljši del zborovanja. Skupno kosilo s sproščevanjem vseh težav in interesov duše od najresnejših osebnih razmotrivanj in mnenj do vsele šale in pesmi, vse to je delovalo kot ustvarjalna sila pravega tovarišstva, kateri se nihče ni mogel odtegniti. Tovariš novinec in tovariš novinka sta se tu lahko prirodno sprostila brez bojzani na kritiko. — Videla sta v tovariših in tovarišicah ljudi brez oficielnih mask, čutila njih duše in nagonsko našla stika tam, kjer so njune zadeve našle največ razumevanja in odziva v iskrenem nasvetu, tolažbi in upih, ki so ob teh stikih nehote poganjali. Ta nova vez ju je zvalila na sledeče zborovanje z večjo silo, nego še tako odlični strokovni predavatelj.

Tako je vsak naš novinec že na prvem zborovanju nekaj oddal in sprejel in se najprirodneje včlenil v tok tovarišstva v našem stanu, ki ni bilo samo razumski posnetek skupne borbe za skupne cilje, ampak tudi čustvena vključitev njegove osebnosti z mnogimi njenimi sposobnostmi.

Naša stanovska organizacija nam bodi živ organizem, življenjska zajednica, v kateri naj najde vsak član vso moralno in tudi materialno oporo. Učitelju v težavah, duševnih in gospodarskih, naj nudi vso možno pomoč predvsem stanovska skupnost. Od njega naj z neodoljivo silo življenja tovariške skupnosti pričakuje in zahteva tudi vse žrtve in napore, ki so moralno nujni za napredek in obstoj celote. Nit njenega življenja se ne sme trgati po grimadenju težav in ovir v življenju njenih članov, ampak mora po vsem tem moralno rasti v tesnejši in iskrenjši povezanosti vseh članov. Stanovska skupnost pa se naj ne manifestira samo v oficielnih oblikah organizacije, ampak predvsem v živem interesnem stiku člana do člana — duše in duše. Le tako bo duh naše skupnosti napredoval v moči in premagovanju vseh ovir k boljši bodočnosti naši in ljudstva. Šiv.

Iz uredništva: Anonimno poslanih dopisov ne priobčujemo. Dopisnika Pan in G. O. naj javita svoje naslove!

Splošne vesti

NOVO POSLOPJE MEŠČANSKE SOLE V LJUBLJANI NA VIČU IZROČENO SVOJEMU NAMENU

V nedeljo, 26. t. m., je bilo novo poslopje meščanske šole na Viču izročeno svojemu namenu. Za to priliko se je Vič odel v posebno praznično obleko. Saj so Vičani za to priliko izobesili tudi zastave.

Te pomembne slovesnosti so se udeležili mnogi odlični gostje. Med njimi škof dr. G. Rožman, zastopnik divizionarja komandant artilerije general F. Janež, prosvetni načelnik g. dr. Sušnik, zastopnik mestnega župana inspektor g. Wester. Referent za meščanske šole g. Wagner, zastopnik JUU itd.

Ravnatelj meščanske šole g. Fakin je imel priložnostni nagovor na zbrane goste, občinstvo in mladino. V imenu mestne občine je govoril inspektor g. Wester, ki je posebno poudaril požrtvovalni trud mestne občine ljubljanske za dosego čim higieničnejših in sodobnejših poslopij za naše ljubljanske šole. Končno je spregovoril še zastopnik bana, načelnik prosvetnega oddelka kralj. banske uprave g. dr. Sušnik, ki je še posebno čestital Ljubljani na prekrasnem novem šolskem poslopiju. Slovesnost je bila zaključena z državno himno, ki jo je zapel šolski zbor.

Zvečer se je v proslavo desetletnice viške meščanske šole Josipa Jurčiča vršila v šolski telovadnici akademija, kateri je prisostvovalo mnogo odličnih gostov. Akademija je bila zelo pestra, saj so bili na sporedu poleg petja, deklamacij tudi telovadni nastopi in plesi ter so učenici tudi vprizorili drugo dejanje Govekarjeve dramatizacije Desetega brata. Nastopajoči so želi za svoj nastop upravičeno odobravanje in pohvalo.

V LENDAVSKEM SREZU

SO PROSTA NASLEDNJA MESTA:

Benica (1 ž.), Črensoveci (1 m.), Dobrovnik (2 meš.), Dol. Bistrica (1 ž.), Dol. Lendava (1 m.), Gaberje (1 ž.), Genterovci (1 ž.), Gomilica (1 m.), Ižakovci (1 m.), Nedelica (1 ž.), Odranci (1 meš.), Pince (1 m.), Sred. Bistrica (2 m. + 1 ž.), Turnišče (1 m. + 1 ž.), Ve. Polana (1 ž.). Prazno bo tudi upraviteljsko mesto v Bogojini.

— Šolski upravitelj lendavskega sreza se naprošajo, da nakažejo članarino za Slovensko šolsko matico za leto 1939. za obvezni izvod za učiteljsko knjižnico v znesku 32 din po ček. polnočnici št. 13.165 sreskemu učiteljskemu društvu Lendava iz dotacije za tretje tromesečje, vsaj do konca decembra. Onim šolam, ki so nakazale po 42 din, bo poverjenik SSM vrnil preplačani znesek ob zborovanju, 9. decembra, v Turnišču, ker ostane za letos članarino tudi na knjižnici še po starem. Do konca decembra naj nakažejo članarino na isti način tudi člani med učiteljskim. Dolej se je v srezu prijavil en sam član!

Poverjenik SSM: F. Mlekuž.

— Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi je naslov knjižice, ki poljudno razpravlja o vsem onem, kar bi moral znati o pasivni obrambi vsak državljan. Spisal jo je ing. Stanko Dimnik in založil Komite tehn. dela (Udr. jugoslov. inž., Kongresni trg 1). Stane v knjigarni Učit. tiskarne 5 din, pri naročilu vsaj 10 komadov